ASIANTUNTIJALAUSUNTO Suomen ACC ry 5.3.2024

Suomen ACC ry:n (Association of Christian Counsellors) lausunto ”Rikkomaton - Kielletään eheytyshoidot” -kansalaisaloitteesta

Suomen ACC kiittää lakivaliokuntaa mahdollisuudesta tuoda esille oman näkemyksensä ”Rikkomaton - Kielletään eheytyshoidot -kansalaisaloitteeseen” liittyen. Suurin ongelma kansalaisaloitteen ehdotuksessa on sen pyrkimys kriminalisoida tietty hoidon tavoite. (Näin siitä huolimatta, että tämä tavoite ei tuota sinällään rikollista toimintaa.) Kansalaisaloitteen mukaan sellainen hoito, joka pyrkii asiakkaan toiveen mukaisesti vaikuttamaan asiakkaan seksuaalisuuteen, pitäisi kriminalisoida. Ei ole Suomen lainsäädäntöperinteen mukaista lainsäädännöllä määritellä, mitä asiakas saa psykoterapiassa tavoitella ja mitä ei.

1.0 Suomen ACC:n toiminta-ajatus

Suomen ACC kokoaa yhteistoimintaan kristilliseltä arvopohjalta toimivia terapia- ja sielunhoitotyötä tekeviä henkilöitä ja yhteisöjä. Toiminnan tavoite on kehittää ja edistää eettisesti ja ammatillisesti vastuullista kristillistä psykoterapiaa ja terapeuttista sielunhoitoa. Tähän pyritään järjestämällä säännöllisesti koulutuksia, webinaareja ja konferensseja, joissa avainasemassa on psykologisen tiedon ja kristillisen uskon vuoropuhelun ymmärtäminen ja syventäminen. Näin pyritään siihen, että asiakkaat voisivat terapeuttisissa prosesseissaan tulla mahdollisimman kokonaisvaltaisesti kohdatuiksi.

Suomen ACC on laatinut eettiset periaatteet, jotka koskevat kaikkia Suomen ACC:n toimijoita. Suomen ACC:n akkreditoimia sielunhoito- ja psykoterapeutteja varten on laadittu Suomen ACC:n eettinen ohjeistus, joka tarkentaa Suomen ACC:n eettisiä periaatteita. Tämä auttaa sisäistämään korkealaatuisen etiikan sekä ottamaan siitä vastuun asiakastyössä ja koulutuksessa. Suomen ACC:n eettinen ohjeistus perustuu Suomen perustuslain ja EU:n perus- ja ihmisoikeuksien suojelun noudattamiseen ja on siten linjassa Suomen lainsäädännön ja eri ammattikuntien ammattieettisten ohjeiden kanssa. Suomen ACC:n eettinen ohjeistus koskee myös Suomen ACC:n akkreditoimia koulutuksia.

Suomen ACC:n eettinen toimikunta ottaa tarvittaessa kantaa niin jäsenistöltä kuin asiakkailtakin nousevaan eettiseen pohdintaan, laatii toimintaohjeita sekä osallistuu mahdollisten ristiriitatilanteiden selvittelyyn. Toimikuntaan kuuluvat (12.6. 2022 alkaen) puheenjohtaja Harri Koskela, teologian tohtori ja tutkija, Kaisa Koivula, psykologi, kouluttajapsykoterapeutti**,** Ulla Dahlen, PhD Councelor Education and Supervision (USA), terapeuttikouluttaja, Matti Kankaanniemi, teologian tohtori ja kauppatieteiden maisteri, ja sihteeri Tarja Vilppola**,** Master of Arts in Psychotherapy (Tanska), seksuaaliterapeutti (Sexpo-säätiö). Suomen ACC:n eettinen toimikunta ei ole rangaistuksia määrittelevä toimielin. Mahdollisissa ristiriitatilanteissa eettinen toimikunta voi esimerkiksi laatia suosituksia tai tehdä toiminnan muutosehdotuksia. Tarvittaessa eettinen toimikunta informoi asiakasta myös muista jatkotoimenpidemahdollisuuksista (esimerkiksi oikeusturvasta tai kuluttajansuojasta).

2.0 Kansalaisaloitteen nimestä ja terminologiasta

Kansalaisaloitteen käyttämät termit ovat epätarkkoja, tulkinnanvaraisia ja harhaanjohtavia. Ilmaisun ”eheytyshoito” käyttö sekoittuu helposti traumaterapiassa käytettävään termiin ”eheytyminen” (integraatio), joka ei liity välttämättä lainkaan seksuaalisuuteen. Tutkimuksessa seksuaalisen suuntautuneisuuden muuttamiseen tähtäävistä hoidoista käytetään laajalti termiä SOCE (Sexual Orientation Change Efforts) ja vastaavasti sukupuoli-identifikaation muuttamiseen pyrkivistä käytännöistä termiä GICE (Gender Identification Change Efforts). Myös termit ”reparative therapy” ja ”conversion therapy” ovat olleet käytössä. ”Eheytyshoidosta” puhuminen on epätarkkaa ja viestii ehkä enemmän aktivismista kuin varsinaisesta tutkimukseen ja ammattikokemukseen nojaavasta terminologiasta. Julkisessa keskustelussa ”eheytyshoidoksi” leimataan erilaisten uskonnollisten tilaisuuksien ohjelmat (kuten rukous) ja välillä sillä tarkoitetaan pseudotieteellisiksi mainittuja hoitometodeja. Tarkat termit ovat olennaisia, koska kansalaisaloite tähtää tiettyjen, hoidon tavoitteen mukaan jäsentyvien toimintojen kieltämiseen lailla. Jos ylipäätään katsottaisiin järkeväksi kriminalisoida hoidon tavoite, tulisi kriminalisoinnin kohde ehdottomasti määritellä kansalaisaloitteen esitystä tarkemmin.

Kansalaisaloitteessa väitetään, että seksuaalisuutta ei voida rikkoa. Tällainen artikulointi on jo pelkästään yleisellä tasolla kaikkia seksuaalitraumoja kokeneiden (muun muassa tyttöjen ympärileikkaukset ja muu lasten ja aikuisten kokema seksuaalinen kaltoinkohtelu) ihmisten kärsimystä mitätöivä ja heidän ihmisoikeuksiaan loukkaava. Se on myös harhaanjohtava. Seksuaalisuus on monitasoinen kokonaisuus, joka ulottuu useille elämän osa-alueille. Traumat koskettavat usein myös seksuaalisuutta ja kielikuva ”seksuaalisuus on rikki” tavoittaa monen henkilön subjektiivisen kokemuksen oman seksuaalisuutensa tilanteesta terapiaan hakeuduttaessa.

3.0 Nykyisen lainsäädännön ja eettisen ohjeistuksen riittävyys

ACC ei ota tässä kantaa SOCE- tai GICE-hoitojen puolesta tai niitä vastaan. ACC:n eettisellä toimikunnalle ja hallitukselle ei ole tehty yhtään valitusta sen akkreditoimista toimijoista, jotka olisivat harjoittaneet muutospyrkimyshoidoksi luokiteltavaa toimintaa. ACC:n johdon tiedossa ei myöskään ole sellaisia ACC-akkreditoituja terapeutteja tai järjestöjä, jotka Suomessa järjestäisivät terapialuonteisia muutospyrkimyshoitoja (SOCE ja GICE) niitä tällaisiksi selkeästi nimeten tai mainostaen. Julkisuudessa (lehdistössä) kuvatuissa esimerkkitapauksissa traumatisoivista ”eheytyshoidoista” on ollut hyvin usein mukana elementtejä, joiden vuoksi niihin olisi voitu puuttua, mikäli ne olisivat tapahtuneet selkeässä sielunhoito- tai terapiasuhteessa. On huomionarvoista, että julkisuudessa esitetyt esimerkkitapaukset näyttävät sijoittuvan yleensä uskonnollisten tilaisuuksien yhteyteen, ei niinkään järjestäytyneeseen sielunhoito- tai terapiatilanteeseen.

ACC:n kielteinen kanta kansalaisaloitteen vaatimusta kohtaan ei siis nouse tarpeesta puolustaa omia terapia- ja sielunhoitokäytäntöjään tai -koulutuksiaan. Varautunut ja kriittinen suhtautuminen pohjautuu sen sijaan siihen, että vapaaehtoisuutta, asiakkaan oikeuksia ja turvallisuutta korostavaan ”terapiatilaan” ollaan tuomassa epäselvästi määriteltyjä, uhkaavia ja asiakkaan päätäntävaltaa horjuttavia pakkotoimenpiteitä. Näin ollaan rikkomassa asiakkaan perusoikeutta määrätä itse omasta seksuaalisuudestaan ja sen toteuttamisesta. Viemällä asiakkaalta oikeus päättää hoidon tavoitteista horjutetaan koko terapiakäytännön perustaa eli asiakkaan päätäntävaltaa.

Haitallisiin ja asiakkaan oikeuksia loukkaaviin käytäntöihin onkin siis ACC:n näkemyksen mukaan mahdollista tehokkaasti puuttua myös nykyisen lainsäädännön puitteissa. Väärinkäytöksiä varten ammattijärjestöillä on kattavia eettisiä ohjeistoja ja valituskäytäntöjä. Kansalaisaloitteen esityksen mukainen lainsäädäntö ei suinkaan parantaisi vaan pikemminkin heikentäisi terapiatyöskentelyn laatua ja asiakkaan oikeuksien toteutumista.

4.0 Tutkimuksesta

Kansalaisaloitteessa luodaan harhaanjohtavasti kuva tutkijakentän yksimielisyydestä sen suhteen, että seksuaalisen suuntautumisen tai sukupuoli-identifikaation muutospyrkimykset olisivat tehottomia ja haitallisia. Aloitteessa muun muassa väitetään, että ”eheytyshoitojen hyödyistä ei ole minkäänlaista tieteellistä näyttöä”. Väite on virheellinen. Muutospyrkimyshoitojen vaikutuksia on tutkittu ja tuloksia on saatu niin niiden haitallisuudesta kuin haitattomuudesta. Myös hoitojen toimivuudesta on erilaisia tuloksia. Jos ajatellaan psykoterapian vaikutuksista tehdyn tutkimuksen määrää, on muutospyrkimyshoitojen tutkiminen varsin vähäistä ja hajanaista. ACC:n näkemyksen mukaan onkin ennenaikaista väittää tutkimusten perusteella muutospyrkimysten tehosta tai haitallisuudesta mitään varmaa puoleen tai toiseen.

Molemmista väittämistä, hyödyttömyydestä ja haitallisuudesta, käydään tieteellistä keskustelua, jossa osapuolet kiistävät vastapuolen tutkimustuloksia muun muassa puutteelliseen metodologiaan ja tutkimustulosten tulkintaan viitaten. Tämä on tyypillistä tieteellisille keskusteluille. Tutkimukseen perehtynyt huomaa, että on vielä pitkä matka siihen, että voitaisiin esimerkiksi määrittää riittävän tarkasti vaikutussuhteita (kausaliteetteja) tiettyjen hoitojen ja siitä koituvien haittojen tai hyötyjen välillä. Tutkimuksissa ei myöskään läheskään aina päästä tarkasti selvittämään, millaisista terapiakäytännöistä tarkasti ottaen on kyse. Lisäksi on mahdollista, että tilastollisesti merkitsevät yhteydet erilaisten henkisten ongelmien ja muutospyrkimyshoitojen välillä johtuvat siitä, että voimakkaammin ongelmia kokevat

hakeutuvat helpommin tällaisten hoitojen piiriin.[1] Tutkimuksessa ei myöskään ole tyydyttävästi pystytty yksilöimään, mitkä tekijät ja olosuhteet muutospyrkimyksissä ovat todennäköisimmin vaikutussuhteessa joko hyödyn tai haitan kokemiseen ja ilmenemiseen. Näin ollen on hyvin mahdollista, että haitat juontuvat sellaisista hoitojen elementeistä, joihin pystytään puuttumaan lain ja eettisten säännösten puitteissa. ACC pitää kaiken kaikkiaan ongelmallisena sitä, että kansalaisaloitetta perustellaan antamalla tutkimuksesta virheellinen kuva.

5.0 Ei-terapeuttiset ”eheytyshoitokontekstit”

”Eheytyshoito”, jonka haittoja kansalaisaloitteessa perustellaan myös anekdoottisesti kirjoittamalla potilas- ja ihmisoikeusjärjestöjen vuosittain saamista yhteydenotoista, ulottuu aloitteen eetoksessa myös uskonnonharjoittamiseen ja lasten kasvattamiseen. Kumpikaan ei liity suoranaisesti ACC:n toimialaan mutta välillisesti nämä elämän osa-alueet ovat jatkuvasti terapia- ja sielunhoitoistunnoissa läsnä.

Vaikka kansalaisaloitteessa sanotaan, että sen ”tavoitteena ei ole ns. sielunhoidon tai muun uskonnonvapauden harjoittamisen kieltäminen”, aloitteen ehdoton ja jopa totalitäärinen linja on kiusallisen helposti tulkittavissa niin, että uskonnollisten yhteisöjen ja niiden jäsenten oikeutta rukoilla omien toiveittensa mukaisesti rajoitetaan. Pappi, rabbi, imaami tai saman uskonnon vertaisharjoittaja ei saisi osallistua henkilön muutospyrkivään rukoukseen, vaikka tämä itse sitä toivoisi. Kansalaisaloitteessa jopa suoraan viitataan siihen, että ”eheyttävät” yhdistykset voitaisiin lakkauttaa. Puuttuminen ihmisen oikeuteen saada omasta uskonnollista yhteisöstä vertaistukea omien toiveidensa mukaiseen rukoukseen on mitä karkein uskonnonvapauden loukkaaminen. Suvaitsevassa liberaalidemokraattisessa yhteiskunnassa on pystyttävä elämään sen tosiasian kanssa, että toiset uskovat eri lailla.

Epävarmuus omasta sukupuolesta voi lapsella olla ohimenevää, ajoittaista tai nivoutua johonkin ympäristön olosuhteeseen. Nyt kansalaisaloitteen lainsäädäntöehdotuksen viitekehyksessä vanhempien pyrkimykset kasvattaa sukupuoliepävarmuuden kanssa mahdollisesti kamppailevaa lastaan voitaisiin tulkita ”eheytyshoidoksi”, jos lapsi lopulta päätyisi kokemaan olevansa eri sukupuolta, kuin mihin hänet on syntymässään merkitty. Tämä loisi kohtuuttoman taakan vanhemmille, koska heidän on käytännössä mahdotonta pienen lapsen kohdalla vielä tietää sukupuoliepävarmuussignaloinnin pysyvyyttä ja syvyyttä.

6.0 Milloin hoito on seksuaalisuuden muuttamiseen tähtäävää?

Yksi keskeisimpiä ongelmia kansalaisaloitteessa on sen määritteleminen, milloin hoito voidaan katsoa seksuaalisuuden muuttamiseen tähtääväksi. Tässä tunnutaan olettavan, että seksuaalisuus on muuttumaton ja muista psyykkisistä toiminnoista erillinen ihmisyyden osa-alue. Terapeutti joutuu kuitenkin usein työskentelemään asiakkaan ristiriitaisten tavoitteiden, toiveiden ja arvojen kanssa. Näissä prosesseissa on mahdollista, että seksuaalisuuden kokeminen, toteuttaminen ja priorisoiminen muuttuu merkittävästikin. Terapeutin tehtävä ei **sinänsä** ole ”muuttaa” asiakasta vaan auttaa häntä pääsemään kohti tämän itse määrittämiä tavoitteita. Seuraavaksi esitetään neljä esimerkkiä tilanteista, joissa kansalaisaloitteen ehdottama lainsäädäntö haittaisi merkittävästi terapiatyöskentelyä.

Tapaus 1: Huippu-urheilu ja sukupuoli-identifikaatio

Mieheksi syntynyt huippu-urheilija voi sukupuoli-identifioitua naiseksi mutta pystyäkseen toteuttamaan urheilu-uraansa hänen on kilpailtava miesten sarjassa.[2] Terapeutin tulee voida auttaa asiakasta, jos tämä itse päättää priorisoida urheilu-uraansa sukupuolikokemuksensa täyden toteuttamisen sijasta. Auttaessaan

[1] Turban ja muut toteavat laajassa GICEä ja psyykkisiä ongelmia kartoittavassa tutkimuksessaan seuraavasti: “It is possible that those with worse mental health or internalized transphobia may have been more likely to seek out conversion therapy rather than non-GICE therapy, suggesting that conversion efforts themselves were not causative of these poor mental health outcomes. Jack L. Turban et. al. “Association Between Recalled Exposure to Gender Identity Conversion Efforts and Psychological Distress and Suicide Attempts Among Transgender Adults.” *JAMA Psychiatry* 2020 Jan 77(1): 68–76.

[2] Hyvä ja ehkä korkeimman profiilin esimerkki urheilu-uran ja koetun sukupuoli-identiteetin välisestä ristiriidasta on Montrealin Olympiakisojen (1976) miesten 10-ottelun kultamitalisti Caitlyn (ent. Bruce) Jennerin tapaus. Jenner korjasi sukupuolensa vuonna 2015 naiseksi.

asiakasta elämään tästä syntyvän dissonanssin kanssa hän voisi kansalaisaloitteen eetoksessa syyllistyä ”eheytyshoidoksi” tulkittavaan hoitotoimintaan.

Tapaus 2: Avioliiton ulkopuolinen suhde terapiassa

Heteroseksuaalisessa avioliitossa olevalla terapia-asiakkaalla voi olla avioliiton ulkopuolinen suhde tai häiritsevä halu sellaisen aloittamiseen. Riippumatta siitä, onko seksuaalisen kiinnostuksen kohde samaa vai eri sukupuolta, asiakas määrittää terapian tavoitteeksi kyvyn jatkaa täyspainoisesti avioliitossa ja suunnata seksuaalisen halun omaan puolisoon. Mikäli kiinnostuksen kohde on samaa sukupuolta, on terapiassa käsiteltävä kykyä hillitä homoseksuaalista halua. On olemassa perusteltu riski, että terapeutti ei uskalla toimia asiakkaansa kanssa, koska hän pelkää toiminnan jäsentymistä ”eheyttämiseksi”. Jos terapeutti saa auttaa asiakasta tämän pyrkimyksissä taistella heteroseksuaalista pettämisimpulssia vastaan, saako hän käyttää samoja metodeja ja tekniikoita, mikäli pettämiskiusaus on luonteeltaan homoseksuaalinen?

Tapaus 3: Lapsisuuntainen seksuaalinen kohdehäiriö terapiassa

Pedofilia eli lapsisuuntautunut seksuaalisuus määritellään usein kohdehäiriöksi mutta on myös esitetty, että kyseessä olisi seksuaalinen suuntautuminen. Kuten muun muassa kanadalainen seksologi Michael C. Seto on osoittanut, pedofilia täyttää monella tapaa seksuaalisen orientaation määritelmän, mikä tekee siitä haastavan ilmiön kansalaisaloitteen tavoittelemalle ihannetilanteelle.[3] Aloite nimittäin esittää, että ”heteroseksuaalisuudesta eroava seksuaalinen suuntautuminen ei ole korjattavissa tai parannettavissa”. Käytännössä voidaan törmätä esimerkiksi tilanteeseen, jossa terapeutti hoitaa kognitiivisen käyttäytymisterapian metodein lapsiin suuntautunutta seksuaalista kohdehäiriötä.[4] Mikäli kyseisen kohdehäiriön/suuntautuneisuuden kohdalla päädytäänkin painottamaan sen luonnetta seksuaalisena suuntautumisena, syyllistyisi terapeutti tämän aloitteen mukaan rikokseen.

Tapaus 4: Pornoaddiktio terapiassa

Varsin yleinen, asiakkaiden häiritseväksi kokema ilmiö on nettipornoriippuvuus, jolla voi olla sekä subjektiivisia että ilmeisesti myös mittavia objektiivisia haittavaikutuksia.[5] Mikäli asiakkaan katsoma porno on luonteeltaan homoseksuaalista, on addiktion hoitamiseen tähtäävä terapia helposti tulkittavissa ”homoseksuaalisuuden eheytyshoidoksi”. Onhan terapiatyöskentelyä hankala toteuttaa ilman pyrkimystä hillitä homoseksuaalisia impulsseja.

Terapeutin lisäksi myös asiakas voi kokea ahdistavana ehdotetun lainsäädännön luoman tilanteen, jossa hänen muutostoiveensa olisi lainvastainen. Jos päädyttäisiin säätämään kansalaisaloitteen ehdotuksen mukainen laki, joka kieltää tietyissä muutostoiveissa auttamisen, asiakkaat, joiden terapeutteja kielto koskisi, saattaisivat kokea muutostoiveensa rikollisiksi. Näin vaikka kyse olisi täysin laillisesta muutostoiveesta, esimerkiksi biseksuaaliksi itsensä kokevan asiakkaan toiveesta toteuttaa oman seksuaali-identiteettinsä mukaista seksuaalisuuttaan parisuhteessaan. Tämä haittaisi merkittävästi terapeuttiseen hoitoon hakeutumista, koska terapeuttinen hoito edellyttää sitä, että asiakkaalla on turvallinen olo. Erityisesti asiakkaille, joiden identiteetti ei ole vielä vakiintunut (esimerkiksi nuorille), tämä olisi hyvin hämmentävää. Myös kasvuvaiheessa olevilla nuorilla tulee olla mahdollisuus pohtia avoimesti seksuaali- ja sukupuoli-identiteettiinsä liittyviä kysymyksiä, kuten keitä kohtaan he tuntevat seksuaalista vetoa tai tuntevatko seksuaalista vetoa lainkaan ilman, että teemasta puhuminen tulkittaisiin lainvastaiseksi.

Suomen ACC:n näkemys on, että terapiasuhteen tulee luoda asiakkaalle tila, jossa tämä voi turvallisesti käydä läpi kaikkia niitä asioita, jotka hän itse kokee itselleen ja elämässään tärkeäksi. Eettisesti toimiva terapeutti ei suhtaudu mihinkään asiakkaansa elämään liittyvään (esimerkiksi seksuaali-identiteettiä koskevaan pohdintaan tai vaikkapa traumapohjaiseen toistamispakkoon tai hengelliseen arvopohdintaan) omien mielipiteidensä pohjalta. Asiakkaalla tulee olla oikeus nostaa pohdittavaksi sensuroimatta omaa mielensä sisältöä ilman, että terapeutti määrittelee teemojen oikeellisuutta tai luvallisuutta. Terapeutin ei tule

[3] Michael C. Seto,”Is Pedophilia a Sexual Orientation?” *Arch Sex Behav* DOI 10.1007/s10508-011-98.
[4] Ks. Meg S. Kaplan & Richard B. Krueger. ”Cognitive-Behavioral Treatment of the Paraphilias.” *Israel Journal of Psychiatry and Related Sciences* Vol. 49, No 4 (2012).
[5] Ks. de Alarcón et al. “Online Porn Addiction: What We Know and What We Don´t – A Systematic Review.” *Journal of Clinical Medicine* Vol. 8, No 1 (2019).

tarpeettomasti kiirehtää vaihtoehtojen tai suunnan valintaa tai etenemisen tahtia esimerkiksi sukupuolenvaihdosprosessissa.

7.0 Pyrkimys kriminalisoida tietty hoidon tavoite

Suurin ongelma kansalaisaloitteen ehdotuksessa on sen pyrkimys kriminalisoida tietty hoidon tavoite. (Näin siitä huolimatta, että tämä tavoite ei tuota sinällään rikollista toimintaa.) Kansalaisaloitteen mukaan sellainen hoito, joka pyrkii asiakkaan toiveen mukaisesti vaikuttamaan asiakkaan seksuaalisuuteen, pitäisi kriminalisoida. Lainsäädäntö Suomessa ei pyri vaikuttamaan hoitojen sisältöihin tai tavoitteisiin. Jos kansalaisaloitteen tavoitteena oleva lakialoite toteutettaisiin, tulisi arvioida kaikkien muidenkin hoitojen sisällöt ja pohtia myös niihin liittyvien lakien laatimista. Pitäisikö esimerkiksi vanhemmuustyössä, ammatinvalinnanohjauksessa tai urheilupsykologiassa jatkuva parempaan ja parempaan suoritukseen pyrkiminen kriminalisoida, koska se voi tuottaa uupumusta ja itsetuntovaurioita? Sisältöalueiden arvioimisen sijaan on tärkeää, ettei hoitoa tehdä asiakkaan tavoitteiden vastaisesti, manipuloiden tai painostaen. Tähän Suomessa vaikutetaankin jo lainsäädännöllä ja ammattieettisellä työskentelyllä.

8.0 Kansalaisaloitteen lainvalmisteluehdotuksen perustuminen arvoihin

Jos ylipäätään olisi tarkoituksenmukaista kriminalisoida tiettyjä hoidon tavoitteita, pitäisi päättää mistä arvopohjasta käsin kriminalisoinnin kohteet valitaan.

Kansalaisaloitteen tekijät ovat valinneet kriminalisointiehdotuksensa luonnollisesti omien arvojensa mukaisesti. Heidän mukaansa esimerkiksi hoito, joka tähtää sukupuolen muuttamiseen alkuperäisen biologisen sukupuolen vastaiseksi (esimerkiksi sukupuolenvaihdosleikkaukset) tulisi sallia. Sen sijaan hoito, joka asiakkaan toivomuksen mukaan tukisi hänen pyrkimystään tutkia kokemustaan sukupuolidysforiastaan rauhassa turvallisessa terapiasuhteessa, jotta hän voisi muun muassa itse rauhassa päättää, kuinka laajoja ja invasiivisia hoitoja hän todella haluaa, tehtäisiin kyseenalaiseksi tai jopa kiellettäisiin.

Suomen ACC:n näkemys on, että asiakkaalla tulee olla oikeus tarkastella seksuaali- ja sukupuoli-identiteettiinsä liittyviä asioitaan omien arvojensa mukaisesti. Hankalimmillaan kansalaisaloitteen ehdotuksen mukainen lainsäädäntö niputtaisi yhteen kaiken asiakkaan omasta aloitteestakin nousevan seksuaali-identiteettiin liittyvän pohdinnan lainvastaiseksi toiminnaksi. Jokaisella ihmisellä tulee olla oikeus arvojensa mukaiseen elämänsä, sukupuoli- ja/tai seksuaali-identiteettiinsä liittyvään monipuoliseen pohdintaan sekä uskonnonvapauteen. Myös kristityllä, muslimilla, ateistilla tai vaikkapa agnostikolla asiakkaalla tulee olla tämä oikeus.

Suomen ACC katsoo, että asiakkaan itsemääräämisoikeuteen kuuluu oikeus määritellä oman kehittymisensä ja muuttumisensa tavoitteet itse. Suomen ACC pitää kestämättömänä kansalaisaloitteesta kumpuavaa pyrkimystä lainsäädännöllä rajata sitä, millaista muutosta ihminen saa tavoitella, kun kyse ei ole rikollisesta käyttäytymisestä. Esimerkiksi sukupuolidysforiaa kokevalla asiakkaalla tulee olla oikeus tutkia kokemusmaailmaansa kontekstissa, jossa auttajan oma agenda ei ohjaa hänen toimintaansa. Kaikkinainen manipulointi ja vallankäyttö terapiassa tai muussa auttamiskontekstissa on Suomen ACC:n ohjeiden mukaan sopimatonta eli eettisten ohjeiden vastaista. Olisi asiakasta manipuloivaa, jos olisi etukäteen päätetty, mistä asiakas saa puhua ja mistä ei. Suomen ACC:n eettisten ohjeiden mukaan jokainen ihminen on ainutlaatuinen ja hänellä tulee olla omistajuus omiin asioihinsa – ihmisen identiteettiin liittyvät asiat eivät koskaan voi olla toisen ihmisen, esimerkiksi auttajan tai terapeutin mielipideasioita.

9.0 Asiakkaat eivät olisi yhdenvertaisia lain edessä

Jos päädyttäisiin säätämään kansalaisaloitteen ehdotuksen mukainen laki, se asettaisi ihmiset eriarvoiseen asemaan lain edessä. Suomen ACC pitää tärkeänä, että kaikki ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Suomi on sitoutunut noudattamaan EU:n ihmisoikeuslainsäädäntöä, jonka mukaan jokaisella ihmisellä on oikeus fyysiseen ja psyykkiseen koskemattomuuteen muun muassa seksuaalielämän, sukupuoli-identiteetin ja seksuaalisen suuntautumisensa suhteen. Kuten Suomen perustuslakiin on kirjattu, ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Jokaisella ihmisellä tulee olla oikeus ilmaista ja toteuttaa omaa seksuaalisuuttaan vapaaehtoisesti valintansa mukaan, kunhan se ei loukkaa toisen ihmisen integriteettiä, oikeuksia, ihmisarvoa tai koskemattomuutta. Muutospyrkimyksen kieltäminen lailla rikkoisi tätä periaatetta, koska asiakkaan subjektiivisessa muutospyrkimyksessä on kysymys vapaaehtoisesta valinnasta eikä siinä loukata muita ihmisiä. Tähän oikeuteen sisältyy myös se, että ihmisellä on seksuaalisuutensa ilmaisun ohella myös oikeus pidättäytyä seksuaalisuutensa tai sukupuolisuutensa ilmaisemisesta. Seksuaalinen tasa-arvo koskee jokaista ihmistä ja siten seksuaalisuuteen liittyvät asiat ovat aina asiakkaan omaa aluetta; terapeutti kunnioittaa asiakkaansa kokemusta ja hänen suhtautumistaan omaan elämäänsä ja intiimiyteensä.

10.0 Lopuksi

Kuten edellä on esitetty, ACC ei ota varsinaisesti kantaa muutospyrkimyksiin tai ”eheytyshoitoihin”, mutta katsoo, että kansalaisaloitteen mukainen lainsäädäntö häiritsisi olennaisella tavalla terapia- ja sielunhoitotyöskentelyä kaventaen asiakkaan oikeutta määrittää itse hoidon tavoite. Epäeettiseen ja pahoinpitelyn tunnusmerkit täyttävään toimintaan pystytään tarttumaan nykyisen lainsäädännön ja eettisten ohjeiden puitteissa riittävällä tehokkuudella. Suomen ACC korostaa, että terapiassa käsiteltävien asioiden tulee aina nousta asiakkaan tarpeesta.